

Sygn. akt III UK 154/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 listopada 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Andrzej Wróbel (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Andrzej Wasilewski (sprawozdawca)

Protokolant Anna Pęsko

w sprawie z wniosku R. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...]

o prawo do emerytury,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw

Publicznych w dniu 25 listopada 2004 r.,

kasacji organu rentowego i kasacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 marca 2004 r.,

oddala kasację organu rentowego oraz kasację wnioskodawcy.

U z a s a d n i e

Wnioskodawca – R.C., zatrudniony na stanowisku sędziego, wniósł w dniu 5 czerwca 2003 r. odwołanie w związku z niewydaniem decyzji przez Zakład

Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w [...] w przedmiocie jego wniosku o przyznanie prawa do emerytury złożonego w organie rentowym w dniu 31 marca 2003 r. Następnie, w dniu 8 lipca 2003 r. wnioskodawca wniósł odwołanie od odmownej decyzji organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2003 r. w powyższej sprawie o przyznanie prawa do emerytury.

Sąd Okręgowy w [...] – Sąd Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 30 października 2003 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2003 r. w ten sposób, że: (1) przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 31 marca 2003 r.; (2) umorzył postępowanie w pozostałej części; oraz (3) zasądził od strony pozwanej – organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Okręgowy stwierdził, że: (a) z ustaleń Sądu wynika, iż wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki wymienione w art. 27 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa o emeryturach i rentach z FUS); (b) powołany przez organ rentowy art. 100 § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r.) nie stoi na przeszkodzie w nabyciu prawa do emerytury przez wnioskodawcę, ponieważ instytucja stanu spoczynku została powołana dopiero w art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. (Dz. U. Nr 124, poz. 782), mocą której z dniem 1 stycznia 1998 r. zmieniona została ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 1985 r.); nowelizacja ta nie pozbawiła osób, które odprowadzały składki, prawa do emerytury i renty; (c) Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że sędzia, który osiągnął wiek emerytalny po 1 stycznia 1999 r. i nadal pozostawał w stosunku służbowym, nabywał prawo do emerytury (w tym kontekście Sąd Okręgowy wskazał na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r., sygn. akt III UZP 6/02); (d) Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia 31 marca 2003 r., powołując się na art. 129 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; umorzył postępowanie w pozostałej części wobec

wydania przez organ rentowy decyzji w sprawie; oraz orzekł o kosztach postępowania na podstawie art. 98 § 1 § 2 k.p.c. w związku z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348).

Apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w [...] – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 2003 r. wniosły obie strony:

(1) Wnioskodawca wniósł o częściową zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego przez: (a) ustalenie prawa do emerytury na dzień 16 grudnia 1998 r., a początkowej daty jej wypłaty na dzień 1 grudnia 2002 r., bowiem stosownie do art. 99 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm. – powoływanej nadal jako: ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin), który z mocy art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ma w tej sprawie zastosowanie, świadczenie wypłaca się za okres nie dłuższy niż trzy miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym zgłoszono wniosek – zatem w danym wypadku prawo do wypłaty świadczenia powinien wnioskodawca nabyć z dniem 1 grudnia 2002 r.; (b) ograniczenie umorzenia postępowania jedynie do postępowania wywołanego milczeniem organu rentowego; (c) podwyższenie zasądzonych kosztów procesu do kwoty 120 zł, motywując to tym, że w sprawie powyższej wniesione zostały dwa odwołania, oraz zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję.

(2) Organ rentowy zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i niezastosowanie art. 100 § 5 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r., który wyłącza możliwość przyznania emerytury z FUS z tytułu pracy na stanowisku sędziego z zastrzeżeniem przypadków, o których mowa jest w art. 91 § 10 tej ustawy – podnosząc przy tym, że ten ostatni przepis nie ma zastosowania do wnioskodawcy, skoro jest on nadal zatrudniony na stanowisku sędziego. Równocześnie, organ rentowy podniósł, że powołana w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. (sygn. akt III UZP 6/02) nie może mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie, bowiem została ona

wydana w jednostkowej sprawie. W konsekwencji, organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w części dotyczącej przyznania prawa do emerytury i o oddalenie odwołania wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 9 marca 2004 r.:

(1) na skutek apelacji wnioskodawcy zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w [...] – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 2003 r. w punkcie I. w ten sposób, że początkową datę jego prawa do emerytury ustalił na dzień 1 marca 2003 r., bowiem: „Ubezpieczony spełnił wszystkie warunki wymagane do nabycia prawa do emerytury z dniem 16 grudnia 1998 r. Obowiązywał wtedy przepis art. 99 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (...), który po nowelizacji na mocy ustawy z dnia 25 października 1996 r. o waloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 136, poz. 636) z dniem 31 października otrzymał brzmienie: świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wniosek o emeryturę został sporządzony przez płatnika składek w dniu 18 marca 2003 r., a wpłynął do ZUS-u w dniu 31 marca 2003 r. Prawo do wypłaty świadczenia powstało w dniu 1 marca 2003 r. i w takim zakresie zaskarżony wyrok należało zmienić.”; natomiast w pozostałej części apelację wnioskodawcy Sąd Okręgowy oddalił, tym bardziej, że określona w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu stawka minimalna 60 zł w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego „przysługuje za prowadzenie jednej sprawy, niezależnie od ilości sporządzonych przez pełnomocnika pism procesowych. Pełnomocnik ubezpieczonego złożył dwa odwołania, lecz oba dotyczyły tej samej sprawy. Na skutek obu odwołań toczyło się przed Sądem jedno postępowanie.” ;

(2) oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w [...] – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 2003 r., uznając, że nie zasługuje ona na uwzględnienie, ponieważ zaskarżony wyrok, pomimo częściowo błędnego jego uzasadnienia, odpowiada prawu; w szczególności Sąd Apelacyjny

stanął na stanowisku, że przepisy emerytalne umożliwiły wnioskodawcy nabycie prawa do emerytury, a przepisy ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r. „nie stoją na przeszkodzie nabyciu tego prawa, ograniczając jedynie zakres czasowy jego trwania. Ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę w marcu 2003 r. Zgodnie z art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (...) do wniosku R.C. będą miały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (...). Przepisy obecnie obowiązującej ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie są dla ubezpieczonego korzystniejsze, ponieważ na ich podstawie nie może on nabyć prawa do świadczenia. Ubezpieczony spełnia warunki nabycia prawa do emerytury zawarte w art. 26 ustawy o z.e.p., ponieważ osiągnął wiek emerytalny i ma odpowiedni okres składkowy, znacznie dłuższy od wymaganego (46 lat). Obowiązujące w dacie spełnienia się warunków koniecznych do nabycia prawa do emerytury (16 grudnia 1998 r.) przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz. U. Nr 7 z 1994 r. poz. 25) umożliwiały nabycie prawa do emerytury sędziemu czynnemu zawodowo. Przepis art. 71¹ § 6 tej ustawy stanowił, że przejście sędziego w stan spoczynku powoduje utratę prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego. Zakazu takiego nie było w stosunku do sędziów czynnych zawodowo. W uzasadnieniu uchwały z dnia 27 września 2002 r., III UZP 6/02 (OSNP Nr 1 poz. 8 z 2003 r.) Sąd Najwyższy stwierdził, że nie ma podstawy prawnej do odmowy przyznania prawa do emerytury tym sędziom, którzy warunek osiągnięcia wieku emerytalnego spełnili przed 1 stycznia 1999 r. Zgodnie z art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach do wniosków takich osób zgłoszonych po wejściu w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Według omówionych przepisów dotychczasowych spełniali oni warunki do przyznania prawa.”

(3) odrzucił zażalenie wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego w [...] – Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 2003 r. o umorzeniu postępowania, ponieważ punkt II. zaskarżonego wyroku miał charakter postanowienia, które – zgodnie z utrwalonym orzecznictwem – może być zawarte w wyroku, i od którego przysługiwało wnioskodawcy w terminie tygodniowym zażalenie, gdy tymczasem wnioskodawca otrzymał odpis wyroku wraz z

uzasadnieniem w dniu 19 listopada 2003 r., termin do wniesienia zażalenia upłynął w dniu 27 listopada 2003 r. (skoro 26 listopada 2003 r. była niedziela), a zaskarżenie tego postanowienia wniósł osobiście w Sądzie Okręgowym dopiero w dniu 1 grudnia 2003 r.;

(4) zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego za drugą instancję.

Kasację od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 marca 2004 r. wniosły obie strony:

(1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w [...] zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz nieuwzględnienie art. 100 § 5 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r., a w konsekwencji wniósł o „zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego z dnia 30 kwietnia 2003 r.” względnie o „uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...] celem ponownego rozpoznania”. W uzasadnieniu kasacji organ rentowy podniósł w szczególności, że u podstaw tego orzeczenie Sądu legła błędna wykładnia art. 100 § 5 Prawa o ustroju sądów powszechnych z 2001 r. – bowiem przepis ten „należy rozumieć jako zasadę, od której występują wyjątki wymienione w art. 91 § 10. Zgodnie z art. 91 § 9 od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne. Wyjątkowa sytuacja określona została w art. 91 § 10, gdy w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 68, od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu w okresie służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. W art. 100 § 6-8 zawarte zostały dalsze zasady naliczania uposażenia sędziego w stanie spoczynku, przy czym przepis ten wprowadza wyraźne ograniczenia co do wysokości należnego świadczenia. Powołane przepisy jednoznacznie wyłączają prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu pracy na stanowisku sędziego i dotyczą wszystkich sędziów w stanie spoczynku. (...) brak jest przepisów, które wskazywałyby na możliwość uzyskania dwóch świadczeń z tego samego tytułu, w związku z nabyciem uprawnień emerytalnych.” Dlatego w

opinii organu rentowego: „Ocena prawna przedmiotowego zagadnienia wiąże się z potrzebą dokonania wykładni art. 100 § 5 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz dopuszczalności stosowania przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS wobec sędziów pozostających w stosunku służbowym.”

(2) Pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie: po pierwsze – art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin „przez pominięcie tych przepisów przy ocenie daty nabycia prawa do emerytury i początkowej daty jej wypłaty oraz błędne zastosowanie art. 99 wymienionej ustawy (...) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 25 października 1996 r. o waloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 136, poz. 636), która nie może działać wstecz.”; po drugie – art. 373 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. „przez błędne ich zastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do odrzucenia zawartego w wyroku rozstrzygnięcia o umorzeniu postępowania i orzeczenia o kosztach procesu (pkt III. wyroku). Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o: (a) „częściową zmianę pkt I. wyroku i ustalenie początkowej daty prawa do emerytury na 16 grudnia 1998 r.”; (b) „ustalenie początkowej daty wypłaty emerytury na dzień 1 grudnia 2002 r.”, tym bardziej, że: „Art. 99 ustawy z dnia 14.12.1982 r. o z.e.p. jest przepisem prawa materialnego i w chwili nabycia przez ubezpieczonego prawa do emerytury dawał podstawę do ustalenia za 3 miesiące poprzedzające miesiąc, w którym zgłoszono wniosek. Późniejsza zmiana tego przepisu na niekorzyść ubezpieczonych wprowadzona ustawą z dnia 25.10.1996 r. o waloryzacji emerytur i rent (...) nie może działać wstecz, a zatem nie może mieć wpływu na ustalenie początkowej daty wypłaty emerytury. Naruszałoby to bowiem zasadę praw nabytych (...).”; (c) „uchylenie postanowienia odrzucającego zażalenie i orzeczenie o tych żądaniach zawartych w apelacji”, bowiem w tym zakresie zaskarżony wyrok „w oczywisty sposób narusza uchwałę połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1972 r., III CZP 27/71 I (...) (OSNCP 1973 Nr 1 poz. 1)”; (d) „zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.” Równocześnie, pełnomocnik wnioskodawcy jako okoliczność uzasadniającą jej przyjęcie do rozpoznania wskazał na potrzebę „ujednolicenia orzecznictwa dotyczącego orzekania o dacie nabycia prawa do emerytury i początkowej daty jej wypłaty, w sytuacji gdy prawo do emerytury zostało nabyte w czasie obowiązywania

poprzedniej ustawy emerytalnej, tj. ustawy z dnia 14.12.1982 r. o z.e.p., zaś wniosek o ustalenie prawa do tej emerytury wpłynął pod rządami obecnie obowiązującej ustawy z dnia 17.12.1998 r.” oraz na potrzebę wyjaśnienia problematyki „dopuszczalności stosowania terminu do zaskarżenia orzeczenia o umorzeniu postępowania zawartego w wyroku w sytuacji, kiedy strona składa apelację od merytorycznego rozstrzygnięcia o dochodzonym roszczeniu.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia kasacją oraz jej podstaw, biorąc z urzędu pod rozagę jedynie nieważność postępowania (art. 393¹¹ § 1 k.p.c.).

1. Rozpoznając kasację organu rentowego, w której podniesiony został zarzut naruszenia art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz zarzut nieuwzględnienia art. 100 § 5 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r., Sąd Najwyższy – zważywszy na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002 r. (III UZP 6/02 – OSNP z 2003 r. nr 1 poz. 18) – stwierdził, co następuje: (a) wprawdzie art. 100 § 5 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 2001 r. wprowadzona została do porządku prawnego zasada, wedle której, „z tytułu pracy na stanowisku sędziego nie przysługuje prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych”, jednakże obowiązuje ona dopiero od dnia 1 października 2001 r.; (b) natomiast, zgodnie z przepisami ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 1985 r. (jednolity tekst: Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 27 – w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1997 r.) sędziowie podlegali na ogólnych zasadach pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, a przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin nie uzależniały nabycia przez pracownika prawa do emerytury od ustania jego zatrudnienia, a jedynie od uprzedniego uzyskania przezeń określonego wieku i okresu ubezpieczenia (art. 26 tej ustawy); także i sędzia uzyskiwał wówczas prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wymagany wiek (mężczyzna – 65 lat) i miał wymagany okres składkowy i nieskładkowy z tytułu zatrudnienia, jakkolwiek nie mógł on faktycznie z tego prawa korzystać, ponieważ wypłata przysługującej mu emerytury podlegała zawieszeniu na podstawie art. 24 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia

17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) z powodu przekroczenia określonego tymi przepisami progu dochodów; (c) dopiero na podstawie art. 77¹ ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zmianie – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 124, poz. 782 ze zm.), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., wprowadzona została do porządku prawnego instytucja prawna ‘stanu spoczynku’ i – zgodnie z dyspozycją art. 77¹ § 6 tej ustawy – przejście w stan spoczynku powodowało utratę prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego; jednak i te przepisy nie dawały podstawy do odmowy przyznania prawa do emerytury sędziom, którzy osiągnęli wiek emerytalny po dniu 1 stycznia 1998 r., jeżeli przed tą datą mieli już wymagany dla uzyskania prawa do emerytury okres składkowy i nieskładkowy ubezpieczenia, ponieważ art. 26 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin nie wymagał, aby okres ubezpieczenia przypadał bezpośrednio przed osiągnięciem wieku emerytalnego; (d) z kolei art. 103 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (obowiązującej od dnia 1 stycznia 1999 r.) przewiduje zawieszenie i zmniejszenie świadczeń ze względu na osiągnięte przez uprawnioną osobę przychody, jednakże art. 103 ust. 2 tej ustawy stanowi, że ograniczenie to nie ma zastosowania do emerytów, którzy osiągnęli już wiek emerytalny (mężczyźni – 65 lat) i takie osoby otrzymywały przysługujące im emerytury w pełnej wysokości, niezależnie od uzyskiwanych przychodów; ograniczenie w tym względzie wprowadzone zostało dopiero na podstawie art. 103 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (obowiązującego począwszy od dnia 1 lipca 2000 r. – art. 2 w związku z art. 3 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – Dz. U. Nr 9, poz. 118), wedle którego prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodów emeryta z tytułu zatrudnienia, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy; (e) oznacza to, że zanim wprowadzone zostało powyższe ograniczenie, sędzia, który osiągnął wiek emerytalny (mężczyzna – 65 lat) i nadal pozostawał w stosunku służbowym mógł – obok uposażenia z tytułu tego zatrudnienia – otrzymywać także w pełnej wysokości należną mu emeryturę; zmiana ograniczająca w tym względzie nie została

wprowadzona do ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych z 1985 r. aż do dnia 1 stycznia 1999 r., albowiem do tego czasu nie było podstawy prawnej, która uzasadniałaby odmowę przyznania prawa do emerytury sędziemu, który spełniał warunki niezbędne do uzyskania tego prawa przed dniem 1 stycznia 1999 r.; w konsekwencji, wypłata należnych z tego tytułu świadczeń, nabytych przez sędziów, musiałaby więc następować na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 103 ust. 2 w związku z art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Biorąc powyższe pod uwagę oraz mając na względzie to, że zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny w pełni odpowiada prawu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację organu rentowego.

2. Rozpoznając kasację wnioskodawcy, Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje: po pierwsze – w związku z zarzutem dotyczącym naruszenia art. 26 i art. 99 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oraz art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS: (a) zgodnie z dyspozycją art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, do wniosków osób urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., które do dnia wejścia w życie tej ustawy (czyli do dnia 1 stycznia 1999 r.) nie zgłosiły wniosku o emeryturę, mimo że spełniały warunki do nabycia prawa do tego świadczenia, w zakresie dotyczącym warunków nabycia prawa do emerytury należy stosować między innymi przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, chyba że przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS są dla tych osób korzystniejsze; (b) w rozpoznawanej sprawie oznacza to, iż skoro wnioskodawca – urodzony w dniu 16 grudnia 1933 r. – wystąpił z wnioskiem z dnia 18 marca 2003 r., który wpłynął do organu rentowego w dniu 31 marca 2003 r. o ustalenie prawa do emerytury na podstawie wobec spełnienia przezeń wszystkich warunków wymaganych do jej nabycia z dniem 16 grudnia 1998 r., to w niniejszej sprawie należało ustalić przysługujące wnioskodawcy prawo do emerytury na podstawie art. 26 („Emerytura przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn, 2) ma okres zatrudnienia wynoszący łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn”) oraz art. 99 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, który w brzmieniu

obowiązującym od dnia 31 grudnia 1996 r. (art. 9 pkt 2 oraz art. 15 ustawy z dnia 25 października 1996 r. o waloryzacji emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, Dz. U. Nr 136, poz. 636) stanowił: "Świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu" i właśnie na tej podstawie Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku – wbrew zarzutowi kasacji – prawidłowo ustalił, że prawo do wypłaty emerytury na rzecz wnioskodawcy powstało w dniu 1 marca 2003 r.; po drugie – w związku z zarzutem dotyczącym naruszenia art. 373 w związku z art. 397 § 2 k.p.c. wobec odrzucenia zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego o umorzeniu postępowania w części dotyczącej odwołania wnioskodawcy w kwestii bezczynności (milczenia) organu rentowego z tej przyczyny, że wnioskodawca naruszył termin do wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego: (a) postanowienie Sądu pierwszej instancji dotyczące umorzenia postępowania wszczętego w związku z wniesionym przez wnioskodawcę odwołaniem dotyczącym bezczynności (milczenia) organu rentowego w sprawie załatwienia jego wniosku emerytalnego, które zamieszczone zostało w pkt II.. sentencji wyroku tego Sądu zawierającej równocześnie merytoryczne rozstrzygnięcie w tej samej sprawie, wobec sposobu załatwienia przez organ rentowy tego wniosku, a mianowicie wydania decyzji o odmowie przyznania wnioskodawcy emerytury, od której wnioskodawca wniósł odwołanie – nie traci charakteru postanowienia i podlega rygorom procesowym dotyczącym zażaleń na postanowienia określonym w art. 394 k.p.c.; z przepisu tego wynika bowiem, że wszystkie postanowienia, od których przysługuje środek prawny – także w wypadku, gdy zostały one zamieszczone w sentencji orzeczenia (wyroku lub postanowienia) dotyczącego istoty sprawy – mogą być zaskarżane wyłącznie w drodze zażalenia w terminie tygodniowym od daty ich doręczenia (art. 394 § 1 i § 2 k.p.c.), z jednym wyjątkiem – dotyczącym postanowienia co do zwrotu kosztów, które może zostać zaskarżone łącznie z orzeczeniem dotyczącym istoty sprawy (art. 393 § 1 pkt 9 k.p.c. – *a contrario*); (b) oznacza to, że – wbrew zarzutowi kasacji – trafnie Sąd Apelacyjny stwierdził w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż: „zawarte w wyroku punkt II dotyczący umorzenia postępowania jest postanowieniem, które zgodnie z utrwalonym orzecznictwem może być zawarte w

wyroku. Od postanowienia na umorzenie postępowania służy środek zaskarżenia w postaci zażalenia, który wnosi się w terminie tygodniowym od daty doręczenia odpisu postanowienia z uzasadnieniem. Takie stanowisko prezentuje Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 lutego 2000 r., sygn. akt III CKN 1141/99. R.C. otrzymał odpis wyroku z uzasadnieniem (wraz z postanowieniem o umorzeniu) w dniu 19 listopada 2003 r. Termin do złożenia zażalenia upłynął w dniu 27 listopada 2003 r. (26 listopada była niedziela). Środek zaskarżenia został złożony osobiście w Sądzie Okręgowym w [...] w dniu 1 grudnia 2003 r., a więc po upływie terminu. Z tego względu zażalenie na umorzenie postanowienia na mocy art. 373 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c. podlega odrzuceniu.” Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację wnioskodawcy.

Teza:

Postanowienia, od których przysługuje środek prawny – także w wypadku, gdy zostały one zamieszczone w sentencji orzeczenia (wyroku lub postanowienia)

dotyczącego istoty sprawy – mogą być zaskarżane wyłącznie w drodze zażalenia w terminie tygodniowym od daty ich doręczenia (art. 394 § 1 i § 2 k.p.c.), z jednym wyjątkiem – dotyczącym postanowienia co do zwrotu kosztów, które może zostać zaskarżone łącznie z orzeczeniem dotyczącym istoty sprawy (art. 393 § 1 pkt 9 k.p.c – *a contrario*);